

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

STUDENTENPEILING NP ONDERWIJS: MBO-HO

ONDERZOEKSNOTITIE

Nationaal Programma
Onderwijs

Inhoudsopgave

H2	Inleiding	3
2.1	Achtergrond	3
2.2	Onderzoekopzet en respons	3
2.3	Leeswijzer	4
H3	Studentenwelzijn en studievertraging in beeld.....	5
3.1	Studentenwelzijn	5
3.2	Studievertraging	7
3.3	Hulp vanuit de instelling.....	10
3.4	Financiële gevolgen	11
H4	Dieper in de data	12
4.1	Risicofactoren	12
4.2	Studenten in een kwetsbare positie	13
4.3	Relatie tussen studentenwelzijn en studievertraging	15
H5	Conclusie	18

1.1 Achtergrond

De COVID-19-pandemie zorgde in de periode maart 2020 - januari 2022 bijna twee jaar lang voor een aantal lockdowns waarin instellingen de deuren moesten sluiten, collegezalen leeg bleven en onderwijspersoneel met veel kunst- en vliegwerk probeerde het onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden. Dat deze periode waarin studenten weinig tot geen fysiek onderwijs konden volgen z'n sporen heeft achtergelaten, lijkt onvermijdelijk.

Om de gevolgen van de COVID-19-pandemie en de bijbehorende maatregelen die daarbij zijn getroffen inzichtelijk te maken, wordt sinds voorjaar 2022 de Macromonitor NPO uitgevoerd door een consortium van ResearchNed, KBA Nijmegen, SEO Economisch onderzoek, ROA en Regioplan. In deze Macromonitor NPO wordt op basis van zoveel mogelijk bestaande data gekeken naar veranderingen over de tijd, bijvoorbeeld qua instroom, doorstroom en uitstroom van studenten.

In de voorbereiding van de uiteindelijke monitor bleek dat er met name over studievertraging gedurende de studie (zeker in het mbo) en over studentenwelzijn (zowel in mbo als ho) weinig data beschikbaar is. Dit heeft OCW ertoe doen besluiten om zelf in het voorjaar van 2022 een studentenpeiling uit te voeren onder een representatieve groep mbo-, hbo- en wo-studenten. Het onderzoek is uitgevoerd door Froukje Wartenbergh en Sil Vrielink (MOOZ) als onderdeel van hun

tijdelijke detachering bij OCW ten behoeve van de monitoring van het NPO.

In deze notitie een eerste blik op de resultaten daarvan. Naast deze notitie zullen de verzamelde data eveneens verwerkt worden in de Macromonitor NPO waarin ze onder meer gekoppeld kunnen worden aan de interventies die instellingen hebben gepleegd met behulp van de NPO-gelden om de schade van de COVID-19-maatregelen zoveel mogelijk weg te werken.

1.2 Onderzoekopzet en respons

De vragenlijst voor de studentenpeiling is ontwikkeld in samenspraak met diverse experts (RIVM, studentenorganisaties en beleidsmedewerkers van OCW) en geprogrammeerd door ResearchNed. De peiling is online afgenomen. Studenten zijn hiervoor door DUO benaderd met het verzoek aan de peiling deel te nemen. Het veldwerk liep van 30 maart 2022 tot en met 25 april 2022 en gedurende die periode zijn twee rappels verstuurd.

In totaal is de uitnodiging verstuurd aan ruim 220.000 studenten, waarvan er ruim 164.000 konden worden bereikt (van de overigen was of geen e-mailadres bekend of stond het e-mailadres op een non-mailinglist). Daarvan gaven meer dan 32.000 studenten gehoor aan de oproep om hun ervaringen te delen. In onderstaande tabel een overzicht van de behaalde respons.

Tabel 1: Respons Studentenpeiling NPO

	Mbo	Ho	Totaal
Bruto steekproef	125.729	95.629	221.358
Niet aangeschreven (non-mailinglist, e-mailadres onbekend bij DUO)	33.918	22.925	56.843
Netto steekproef (aangeschreven)	91.811	72.704	164.515
Bruto respons	18.416	19.967	38.383
Volledig ingevuld	14.861	17.332	32.193
Onvolledig ingevuld (bruikbare respons)	198	90	288
Onvolledig ingevuld (afgevallen)	3.357	2.545	5.902
Bruto responspercentage	20%	27%	23%
Netto respons	15.059	17.422	32.481
Netto responspercentage	16%	24%	20%

Bron: DUO Studentenadministratie en Studentenpeiling NPO: mbo en ho (2022)

Om ervoor te zorgen dat de uitkomsten recht doen aan de studentenpopulatie als geheel, zijn de resultaten in het mbo gewogen op basis van instelling, niveau, leerweg, sectorkamer, en geslacht (mbo) en in het ho op basis van instelling, type ho (ad, ba, ma, pm), crohoonderdeel, opleidingsvorm (vt, dt, du) en geslacht. Hierbij tellen de antwoorden van ondervertegenwoordigde groepen zwaarder mee en hebben die van de oververtegenwoordigde groepen juist iets minder gewicht gekregen.

1.3 Leeswijzer

In het vervolg van deze notitie beginnen we eerst met een aantal rechte tellingen: hoe staat het met het studentenwelzijn en de studievertraging in mbo en ho? In het hoofdstuk daarna een duik dieper de data in als we op zoek gaan naar relaties tussen welzijn en studievertraging en bekijken of er op basis van de data groepen studenten zijn voor wie de COVID-19-pandemie en bijbehorende maatregelen een ernstiger impact gehad hebben dan voor andere studenten.

2

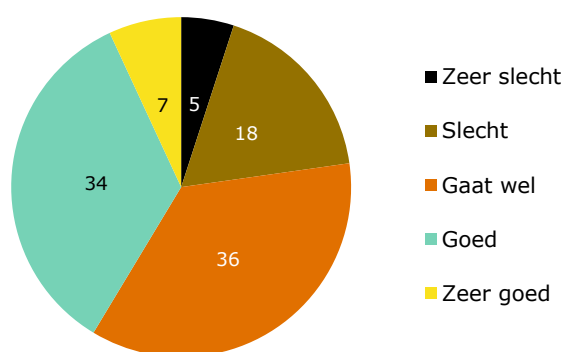
Studentenwelzijn en studievertraging in beeld

2.1 Studentenwelzijn

Vooropgesteld: studievertraging en mentale problemen zijn van alle tijden. Het is niet altijd eenvoudig voor een student om onderscheid te maken in hoeverre studievertraging of mentale problemen voortkomen uit een uitzonderlijke situatie of zich ook 'regulier' zouden hebben voorgedaan. Dat neemt niet weg dat bijna één op de vier studenten aangeeft op het moment van het onderzoek (april 2022) een slechte tot zeer slechte mentale gezondheid te hebben (Figuur 1). Verschil naar onderwijssoort is klein: van de mbo-studenten geeft 21 procent aan een slechte mentale gezondheid te ervaren, iets

dat voor 25 procent van de hbo- en 24 procent van de wo-studenten geldt. Binnen het mbo geven studenten op niveau 4 en bol-studenten het vaakst aan mentaal niet goed in hun vel te zitten. In het ho zijn het met name de bachelorstudenten en de voltijdstudenten die vaker dan de andere groepen aangeven geen goede mentale gezondheid te hebben. Een aantal achtergrondkenmerken doet er eveneens toe: studenten in de leeftijdscategorie 22 t/m 25 jaar geven vaker aan een (zeer) slechte mentale gezondheid te hebben, evenals studenten met een migratieachtergrond en studenten van wie de ouders geen goede financiële situatie kennen. Hierover meer in hoofdstuk 3.

Figuur 1: Mentale gezondheid

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

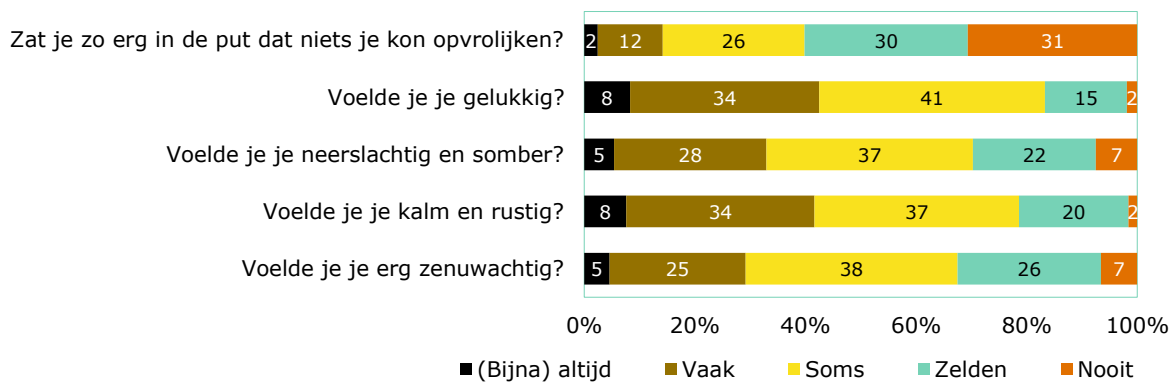
In navolging van het onderzoek van het RIVM, Trimbosinstituut en de GGD¹ is ook een korte itemlijst ten aanzien van de mentale gezondheid aan de studenten voorgelegd. Met antwoorden op een schaal² van 1 t/m 5 scoren studenten een gemiddelde van 3,3 in het mbo, 3,2 in het hbo en 3,3 in het wo. Dat betekent dat de gemiddelde mentale gezondheid van studenten net boven het middelpunt van de schaal uitkomt.

Achter het gemiddelde gaat echter uiteraard een flinke variatie schuil, zoals te zien is in, waarin de onderliggende antwoorden van deze schaal zijn deze weergegeven in Figuur 2. Daaruit blijkt dat ongeveer één op de drie studenten zich (heel) vaak neerslachtig en somber en/of erg zenuwachtig voelt. Bijna 15 procent zit vaak zo erg in de put dat niets hen meer kan opvrolijken.

¹ Netwerk GOR (2022). Gezondheidsonderzoek COVID-19: kwartaalonderzoek jongeren. Zie: <https://www.rivm.nl/gezondheidsonderzoek-covid-19/kwartaalonderzoek-jongeren>

² Hiervoor zijn uiteraard de twee positief geformuleerde items omgerekend naar dezelfde richting als de overige items.

Figuur 2: Mentale gezondheid, onderliggende aspecten

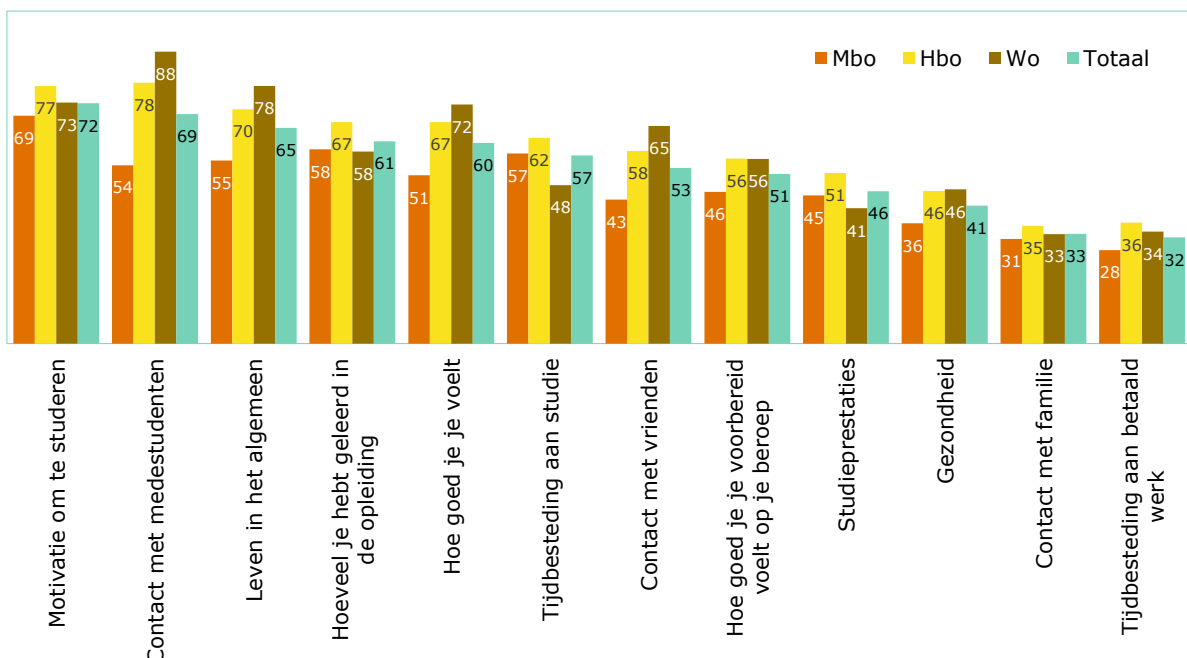

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Aan de studenten is de vraag voorgelegd hoe de coronamaatregelen hun leven hebben beïnvloed. In Figuur 3 zijn de aspecten weergegeven waarvan studenten aangeven dat deze negatief beïnvloed zijn. Het vaakst geven studenten (voor alle groepen telkens meer dan 50%) aan dat hun motivatie om te studeren is afgenomen, dat ze minder contact hebben met hun medestudenten, dat hun leven in het algemeen minder leuk is geworden, dat ze minder hebben geleerd in hun opleiding en dat

ze zich in algemene zin minder goed voelen. Ook geven met name studenten in mbo en hbo aan minder tijd aan hun studie te hebben besteed. Ook geven relatief veel studenten aan dat ze zich minder goed voorbereid voelen op hun beroep. Dit laatste punt geldt voor studenten in de eindfase van hun opleiding nog meer dan voor de studenten die net aan hun studie begonnen zijn (46 vs. 55%).

Figuur 3: Negatieve invloed van coronamaatregelen op aantal aspecten van het leven

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

2.2 Studievertraging

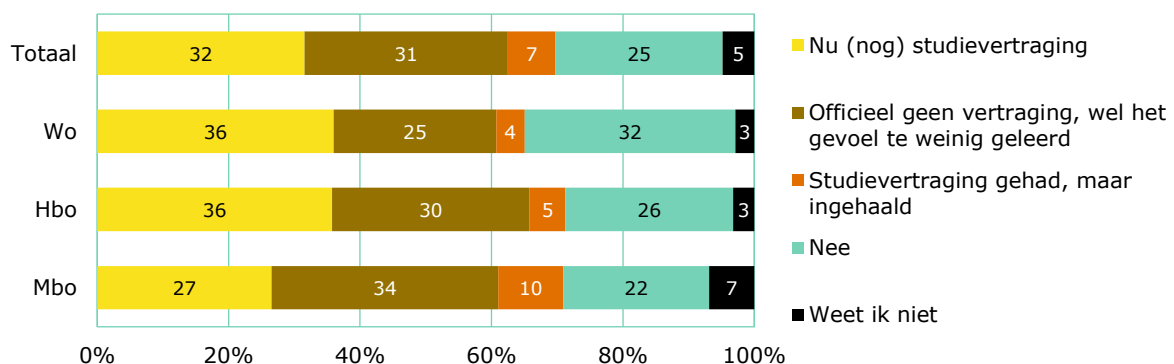
Naast vragen naar studentenwelzijn, is in de studentenpeiling aandacht besteed aan studievertraging. Daarbij is niet alleen gekeken naar feitelijke studievertraging maar ook naar het gevoel minder geleerd te hebben. In de testfase voorafgaand aan het uitzetten van het panel, kwam dit een aantal keer duidelijk naar voren: toets- en exameneisen werden naar beneden bijgesteld, waardoor studenten formeel geen vertraging hadden, maar studenten gaven duidelijk aan zich zorgen te maken over wat dat op de langere termijn zou gaan betekenen en mogelijke kennisachterstanden bij een vervolgstudie of in hun beroep.

Een aanzienlijk deel van de studenten heeft als gevolg van de coronacrisis vertraging opgelopen (Figuur 4). Voor ruim 30 procent geldt dat ze formeel in hun studie vertraagd zijn, en voor een vergelijkbaar deel geldt dat ze het gevoel hebben te weinig te hebben geleerd. In totaal heeft 7 procent de opgelopen studievertraging inmiddels weer ingehaald, in het mbo is dat vaker het geval dan in het ho. Een kwart van de studenten geeft aan geen studievertraging te hebben opgelopen als gevolg van de coronacrisis en een klein deel weet niet of dat al dan niet het geval is.

Het gevoel te weinig te hebben geleerd, doet zich in het mbo relatief het vaakst voor, in het wo het minst. Het omgekeerde geldt voor opgelopen vertraging die nog altijd niet ingehaald is: dit komt in het wo het vaakst voor, in het mbo juist het minst.

Vergeleken naar leerjaar, neemt het percentage studenten met vertraging toe naarmate studenten verder in hun studie zijn. Ook geven de studenten in de hogere leerjaren vaker dan die in de lagere jaren aan dat het gevoel hen bekruipt dat ze te weinig hebben geleerd door alle coronamaatregelen. In het mbo zijn entreestudenten het minst vaak vertraagd door de coronacrisis. Mbo-4-studenten hebben vaker dan de studenten op de andere niveaus het gevoel dat ze onvoldoende hebben geleerd, dat heeft vermoedelijk te maken met het feit dat hun studie ook langer duurt. Voor zowel studenten in mbo als in ho geldt dat de groep met een migratieachtergrond en met ouders met een minder goede financiële situatie het vaakst studievertraging hebben opgelopen. Ook daarover meer in hoofdstuk 3.

Figuur 4: Studievertraging sinds start coronacrisis

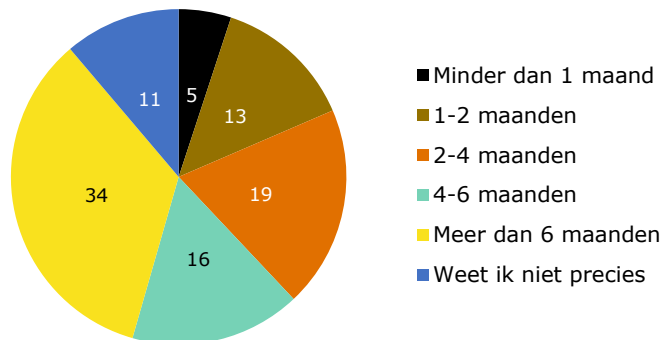

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Van de mbo-studenten die op het moment van de peiling nog altijd studievertraging hadden als gevolg van de coronamaatregelen, heeft de

helft te maken met een vertraging van meer dan vier maanden (Figuur 5).

Figuur 5: Omvang studievertraging in maanden (mbo); alleen studenten die nog altijd vertraging hebben

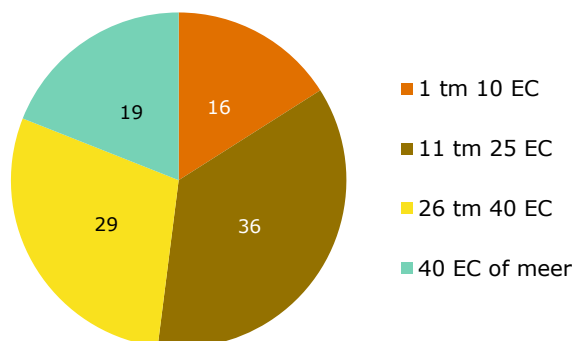

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022).

In het ho is de studievertraging uitgedrukt in gemist aantal studiepunten (EC's). Ongeveer de helft van de ho-studenten die nog altijd vertraging hebben, mist maximaal zo'n 25 EC (Figuur 6). Voor de andere helft is de vertraging groter: minimaal 26 EC. Bij één op de vijf studenten is de vertraging opgelopen

tot 40 EC of meer. Doorgerekend naar de totale groep studenten betekent dat dat 18 procent (dat is bijna één op de vijf studenten) een serieuze vertraging heeft opgelopen tijdens de coronapandemie die nog altijd niet ingehaald is.

Figuur 6: Omvang studievertraging in studiepunten (ho); alleen studenten die nog altijd vertraging hebben

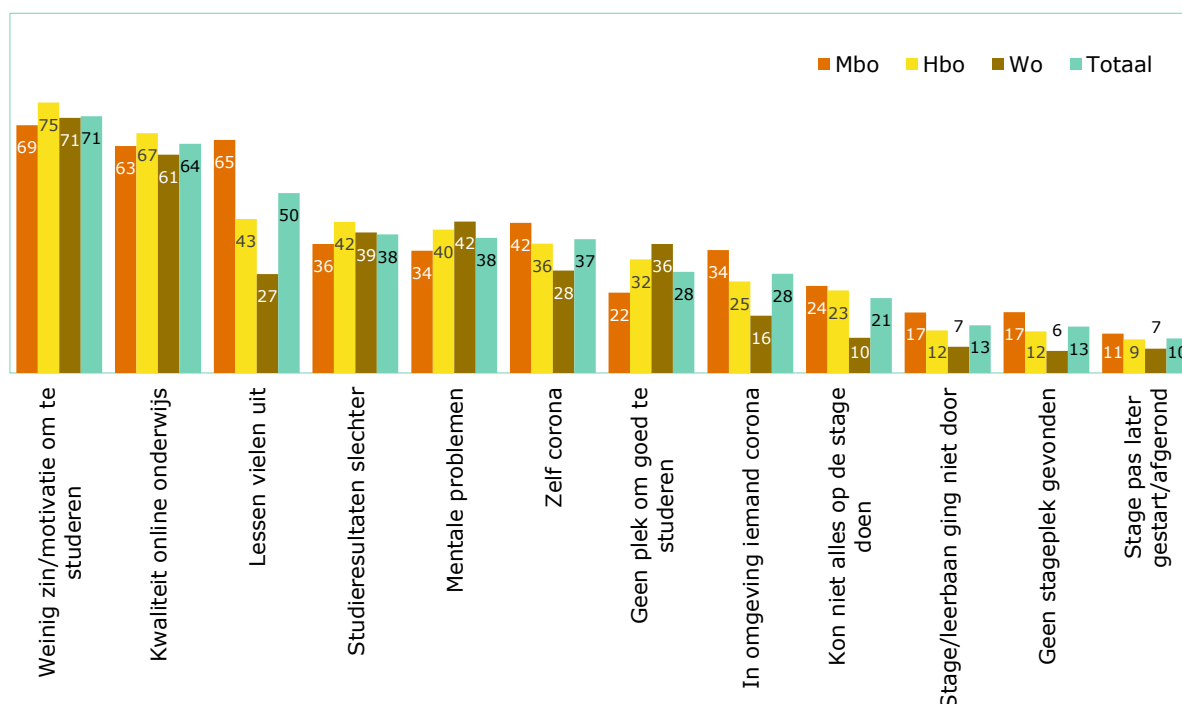

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022). Alleen studenten met nog altijd vertraging.

De twee belangrijkste redenen voor studievertraging of het gevoel te weinig te hebben geleerd, worden met stip gevormd door weinig motivatie om te studeren al dan niet in combinatie met de kwaliteit van het online onderwijs (Figuur 7). In het mbo is daarnaast ook het uitvallen van lessen een vaak genoemde reden voor studievertraging. Ongeveer 35-40 procent van de studenten

geeft aan vanwege mentale problemen studievertraging te hebben opgelopen. Vertraging doordat een stage gestopt werd of helemaal niet doorging, speelt vooral in een aantal specifieke sectoren, zoals de sector 'Voedsel, groen en gastvrijheid' in het mbo (23% vs. 17% mbo-totaal) en de sectoren 'Onderwijs' (19%) en 'Gezondheidszorg' (22% vs. 10% ho-totaal) in het ho.

Figuur 7: Redenen voor studieovertraging (top-12); alleen studenten die overtraging hebben of hebben gehad, dan wel het gevoel hebben minder geleerd te hebben

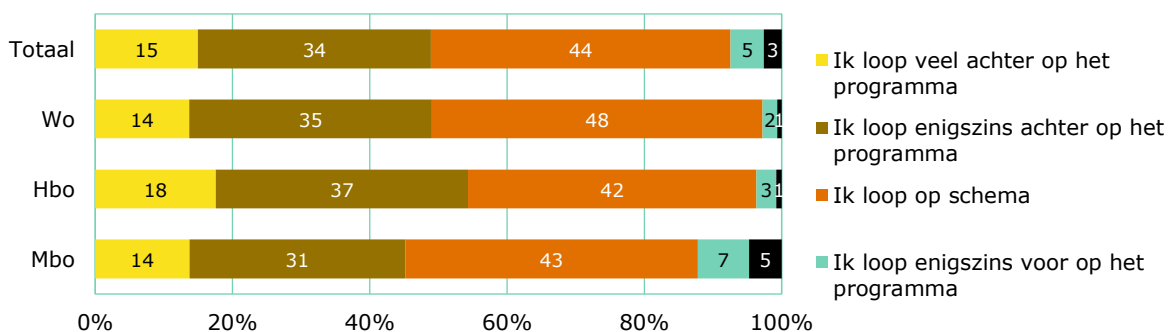

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022).

In lijn met de vraag die ook in de Studentenmonitor³ aan studenten gesteld wordt, is eveneens de studievoortgang van studenten in kaart gebracht. Op het moment van de bevraging (april 2022) geeft in totaal rond de helft van de studenten aan op schema of zelfs voor op schema te lopen met de studie. Ongeveer 15 procent (in het hbo 18%) loopt veel achter op schema. Eén op de drie studenten geeft aan enigszins achter te lopen. De groep die het vaakst aangeeft achter op schema te lopen, is vaak ouderejaarsstudent

(en ook qua leeftijd vaak al wat ouder). Bol-studenten geven vaker dan bbl-studenten aan achter op schema te lopen met hun studie. In het ho valt op dat met name de studenten binnen de sector 'Onderwijs' vaker dan andere studenten aangeven niet op schema te studeren. Studenten met een migratieachtergrond en studenten van wie de ouders het financieel slecht hebben, geven eveneens aan vaker dan andere studenten niet op schema te lopen met hun studie.

Figuur 8: Huidige studievoortgang

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

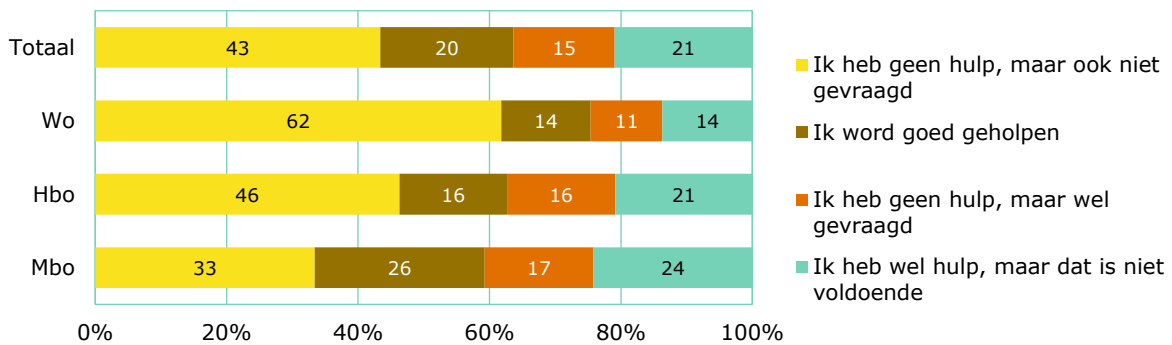
³ Zie <https://www.studentenmonitor.nl/>

2.3 Hulp vanuit de instelling

De meeste studenten met vertraging geven aan de instelling niet om hulp te hebben gevraagd. Ongeveer een kwart van de vertraagde studenten in het mbo en rond de 15 procent van de ho-studenten geeft aan dat

hun instelling hen goed helpt of heeft geholpen om de opgelopen vertraging weg te werken. Aandacht vraagt de groep studenten die wel om hulp vroeg, maar naar eigen zeggen geen of onvoldoende hulp kreeg. Het betreft ongeveer één op de drie studenten met studievertraging.

Figuur 9: Hulp vanuit instelling om studievertraging in te halen; alleen studenten die vertraging hebben of hebben gehad, dan wel het gevoel hebben minder geleerd te hebben

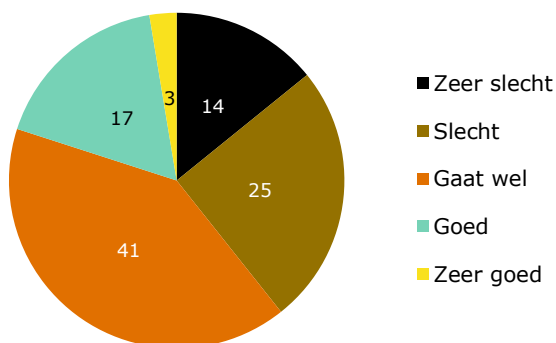

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022).

Aan alle studenten, ongeacht eventuele vertraging, is gevraagd naar hun oordeel over de hulp vanuit de instelling om tijdens de pandemie op schema te blijven met hun studie. Daarover is de meerderheid van de studenten (redelijk) tevreden (in het wo het

meest). Volgens de overige studenten is er zeker ruimte voor verbetering: iets meer dan 1 op de 3 studenten (in het wo het minst) is (zeer) ontevreden over de hulp vanuit de instelling.

Figuur 10: Oordeel over hulp vanuit instelling om op schema te blijven

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

2.4 Financiële gevolgen

Voor de meerderheid van de studenten heeft de coronapandemie geen invloed gehad op hun lening bij DUO (Figuur 11). Toch geeft een kwart van de studenten in het ho aan meer te

zijn gaan lenen. Dat geldt voor oudere studenten, studenten van wie de ouders het financieel zwaar hebben en studenten met een migratieachtergrond vaker dan voor de andere studenten.

Figuur 11: Invloed van corona op leenbedrag bij DUO

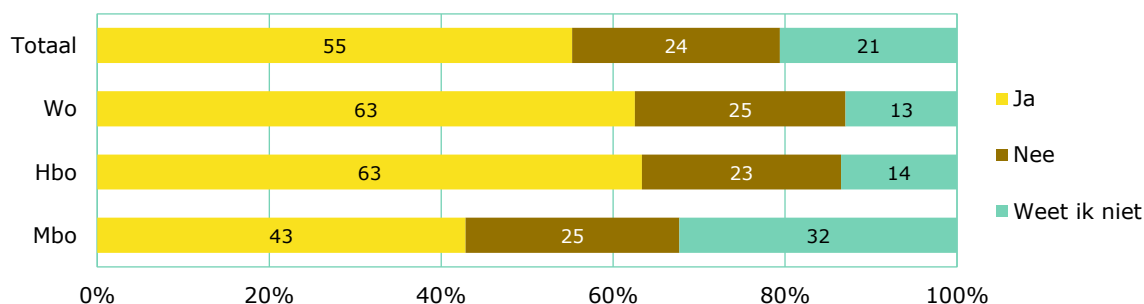

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Eén van de NPO-maatregelen omvatte de halvering van het collegegeld voor alle studenten. Voor de meerderheid van de studenten had dat een positieve invloed op hun financiële situatie of die van hun ouders (Figuur 12). Een deel van de studenten kan dat niet goed inschatten, met name in het mbo. Mogelijk heeft dit ermee te maken dat ouders voor deze studenten relatief vaak het collegegeld betalen, waardoor ze niet goed

kunnen inschatten wat het effect ervan is geweest. Rond een kwart van de studenten geeft aan dat er geen positieve invloed van de halvering van het collegegeld was. Mogelijk omdat andere (studie)kosten voor deze studenten juist gestegen zijn (bijv. aanschaffen van apparatuur voor het volgen van online lessen), waardoor het tegen elkaar wegstreepte.

Figuur 12: Positieve invloed van halvering collegegeld op financiële situatie student of ouders/verzorgers

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022). Mbo-studenten jonger dan 18 zijn buiten deze analyse gehouden, omdat zij nog geen collegegeld hoeven te betalen.

3.1 Risicofactoren

Zijn er studenten voor wie de coronamaatregelen meer impact hebben gehad? In het vorige hoofdstuk is al een aantal verschillen tussen studenten besproken. Om echt grip te krijgen op mogelijke risicofactoren is het echter belangrijk om het effect van de verschillende achtergrondkenmerken zuiver te schatten, dus zonder dat ze elkaar onderling beïnvloeden. Dit is mogelijk door middel van regressieanalyse, in dit geval een logistische regressieanalyse waarmee je de kans kunt schatten of een student wel of geen vertraging heeft opgelopen door de coronacrisis.

In Tabel 2 is dit gedaan voor de kans op studievertraging. De uitkomsten laten zien dat er dus drie risicofactoren zijn wat betreft kans op studievertraging:

- mannelijke studenten hebben een hogere kans dan vrouwelijke studenten,
- studenten met een migratieachtergrond (het sterkst wanneer ze een niet-westerse migratieachtergrond hebben) hebben een hogere kans op vertraging dan studenten zonder migratieachtergrond en
- studenten met ouders in een relatief minder goede financiële positie hebben eveneens een hogere kans op vertraging.

Tabel 2: De mate waarin factoren bijdragen aan de (hogere) kans op vertraging (logistische regressie)

		Exp(B)	Sig.	
Mbo	Mannelijke studenten	1,435	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een westerse migratieachtergrond	1,302	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond	1,475	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,679	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,000		> geen verschil
	Constante	0,241		
Hbo	Mannelijke studenten	1,897	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een westerse migratieachtergrond	1,290	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond	1,628	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,418	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,001		> geen verschil
	Constante	0,351		
Wo	Mannelijke studenten	1,371	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een westerse migratieachtergrond	1,023	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond	1,370	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,503	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,000		> geen verschil
	Constante	0,442		

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Wanneer we een vergelijkbare analyse uitvoeren voor de kans op een slechte mentale gezondheid, komt daar een vergelijkbaar lijstje uit (Tabel 3). De risicofactoren voor een slechte mentale gezondheid zijn eveneens

migratieachtergrond, slechte financiële situatie van de ouders en in het mbo vrouwelijke studenten en studenten van wie beide ouders niet hoger opgeleid zijn.

Tabel 3: De mate waarin factoren bijdragen aan de (hogere) kans op slechte mentale gezondheid (logistische regressie)

		Exp(B)	Sig.	
Mbo	Mannelijke studenten	0,786	**	> lagere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten met een westerse migratieachtergrond	1,391	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond	1,261	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	2,161	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	0,999	**	> lagere kans op slechte mentale gezondheid
	Constante	0,234		
Hbo	Mannelijke studenten	0,998		> geen verschil
	Studenten met een westerse migratieachtergrond	1,589	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond	1,722	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	2,052	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	0,999		> geen verschil
	Constante	0,265		
Wo	Mannelijke studenten	1,052		> geen verschil
	Studenten met een westerse migratieachtergrond	1,364	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond	1,900	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,724	**	> hogere kans op slechte mentale gezondheid
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,001		> geen verschil
	Constante	0,253		

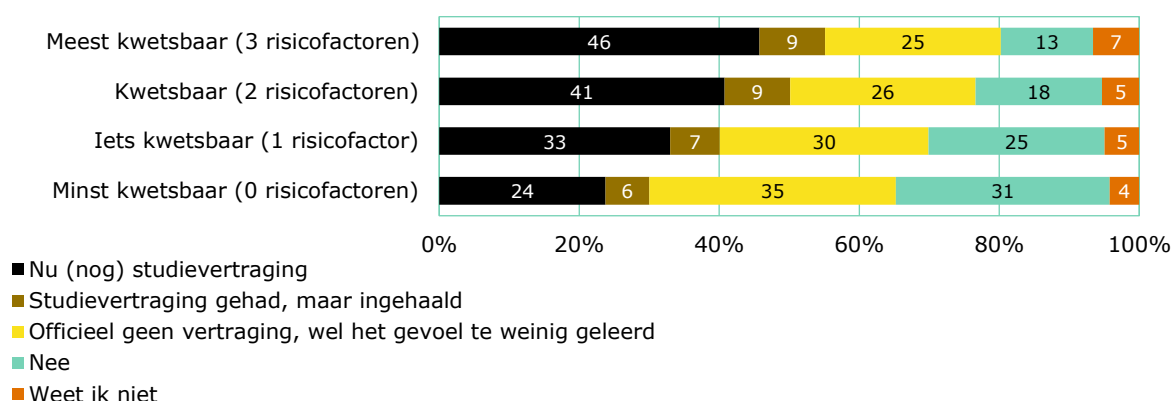
Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

3.2 Studenten in een kwetsbare positie

Als we op basis van geslacht (man), financiële status (slechte financiële situatie ouders) en migratieachtergrond (met migratieachtergrond) de groep 'studenten in een kwetsbare positie' definiëren, dan blijkt dat ongeveer één op de vijf studenten (mbo: 23%, hbo en wo: 17%) twee of meer risicofactoren heeft die hen kwetsbaar maken voor vertraging en een slechte mentale gezondheid. Het meest kwetsbaar zijn de studenten voor wie alle drie de risicofactoren

gelden, in totaal gaat dat om zo'n 5 procent van de studenten in het mbo, 3 procent in het hbo en 2 procent in het wo te gaan. In totaal heeft van deze groep meer dan de helft op enig moment studievertraging gehad, tegen net geen 30 procent bij de groep studenten in de minst kwetsbare positie: vrouwelijke studenten zonder migratieachtergrond en van wie de ouders het financieel goed hebben (Figuur 13). Overigens is dat verschil in het hbo het grootst, waar 61 procent van de meest kwetsbare studenten studievertraging heeft opgelopen, tegenover 29 van de groep minst kwetsbare studenten.

Figuur 13: Studievertraging sinds start coronacrisis, studenten in een kwetsbare positie

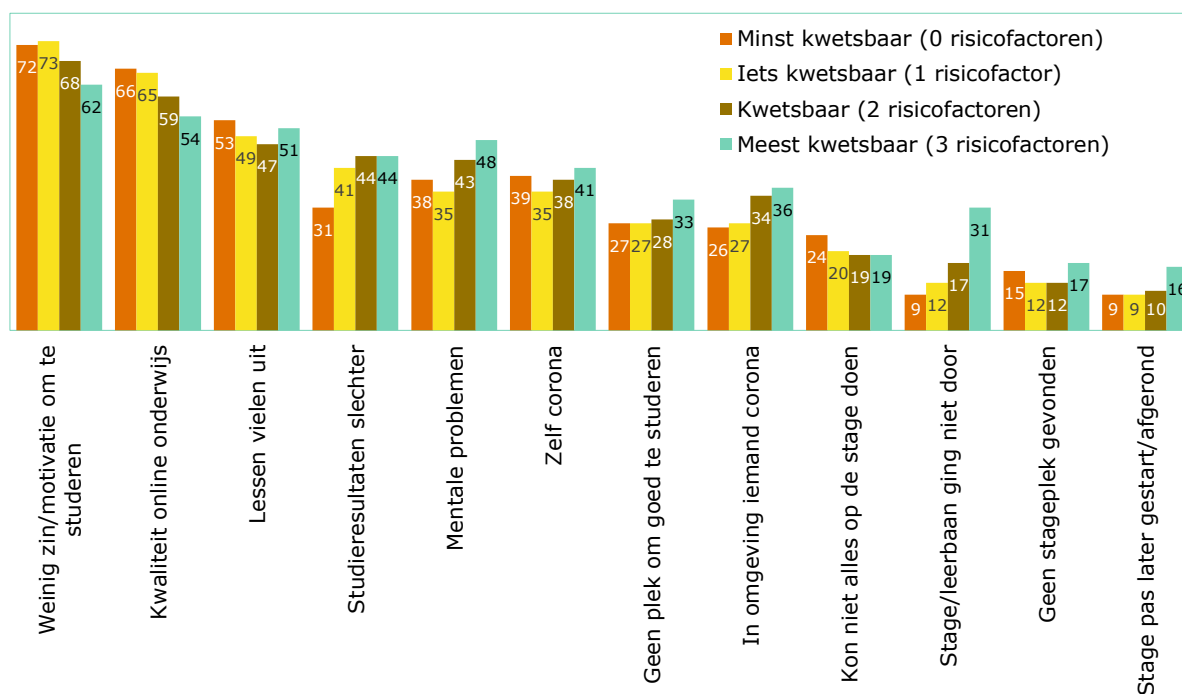

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Op een aantal punten verschillen de redenen van studievertraging bovendien sterk als we de kwetsbare studenten met de andere studenten vergelijken (Figuur 14). De groep meest kwetsbare studenten geeft beduidend vaker aan dat de studievertraging kwam doordat ze geen goede plek hadden om te

studeren, vanwege mentale problemen en/of vanwege het niet kunnen vinden van een stageplaats. In vergelijking met de andere groepen ligt het minder vaak aan de motivatie om te studeren of de kwaliteit van het online onderwijs.

Figuur 14: Redenen voor studievertraging, studenten in een kwetsbare positie; alleen studenten die vertraging hebben of hebben gehad, dan wel het gevoel hebben minder geleerd te hebben

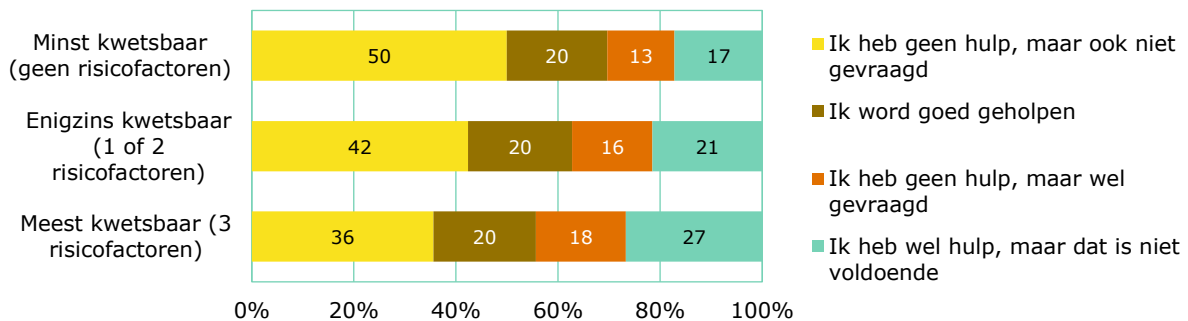

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Hulp vanuit de instelling is er wel voor deze groep, maar in de beleving van deze

kwetsbare studenten niet altijd voldoende (Figuur 15).

Figuur 15: Hulp vanuit instelling om studievertraging in te halen, studenten in een kwetsbare positie; alleen studenten die vertraging hebben of hebben gehad, dan wel het gevoel hebben minder geleerd te hebben

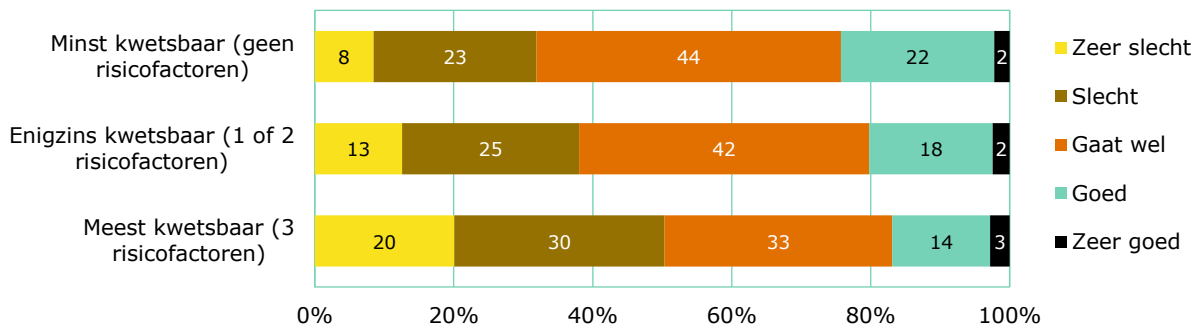

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022).

Ook over de hulp om op schema te blijven oordelen studenten in de meest kwetsbare

positie negatiever dan de overige studenten (Figuur 16).

Figuur 16: Oordeel over hulp vanuit instelling om op schema te blijven, studenten in een kwetsbare positie

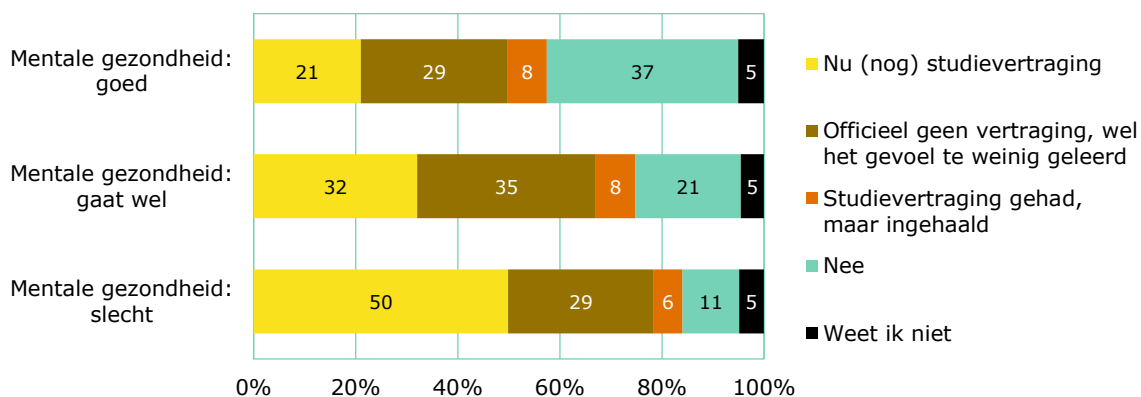
Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

3.3 Relatie tussen studentenwelzijn en studievertraging

Studentenwelzijn en studievertraging zijn met elkaar verbonden. Zoals Figuur 17 laat zien, geven studenten die psychisch niet goed in hun vel zitten, vaker aan vertraging te hebben opgelopen (meer dan 2x zo vaak als studenten met een goede mentale gezondheid). Uiteraard weten we in dit onderzoek niet zeker wat ten grondslag aan wat ligt: was er eerst

een slechte mentale gezondheid en leidde die tot studievertraging, of was er eerst studievertraging die invloed had op de mentale gezondheid van studenten? Omdat echter studenten bij de redenen aangeven dat hier zowel verminderde motivatie als mentale problemen aan bijgedragen hebben, is het aannemelijk dat in elk geval initieel verminderd studentenwelzijn tot vertraging heeft geleid, waarbij het zeker niet uitgesloten is dat daarna een wisselwerking is ontstaan waarbij beide elementen elkaar versterkt hebben.

Figuur 17: Relatie tussen mentale gezondheid en studievertraging

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Wanneer in de kans op vertraging ook de mentale gezondheid van studenten wordt meegenomen, blijkt in alle drie de sectoren het effect van de slechte mentale gezondheid nog sterker die kans te bepalen dan de eerdere effecten die we vonden (geslacht, migratieachtergrond en financiële situatie ouders). Met andere woorden: naast dat mannelijke studenten, studenten met een

migratieachtergrond en studenten van wie de ouders het financieel slecht hebben, hebben studenten met een mentaal slechte gezondheid een grote kans op studievertraging. Het gaat om unieke effecten, waarbij studenten voor wie alle vier de risicofactoren gelden, uiteraard het meest kwetsbaar zijn.

Tabel 4: De mate waarin factoren bijdragen aan de (hogere) kans op vertraging, incl. effect van mentale gezondheid (logistische regressie)

		Exp(B)	Sig.	
Mbo	Studenten met wie het mentaal slecht gaat	2,615	**	> hogere kans op vertraging
	Mannelijke studenten	1,516	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een westerse migratieachtergrond (ref.=geen migratieachtergrond)	1,241	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond (ref.=geen migratieachtergrond)	1,437	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,476	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,000		> geen verschil
	Constante	0,192		
Hbo	Studenten met wie het mentaal slecht gaat	2,972	**	> hogere kans op vertraging
	Mannelijke studenten	1,967	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een westerse migratieachtergrond (ref.=geen migratieachtergrond)	1,178	*	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond (ref.=geen migratieachtergrond)	1,476	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,214	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,001		> geen verschil
	Constant	0,267	**	
Wo	Studenten met wie het mentaal slecht gaat	2,446	**	> hogere kans op vertraging
	Mannelijke studenten	1,375	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten met een westerse migratieachtergrond (ref.=geen migratieachtergrond)	0,968		> geen verschil
	Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond (ref.=geen migratieachtergrond)	1,228	*	> hogere kans op vertraging
	Studenten wiens ouders het financieel zwaar hebben	1,375	**	> hogere kans op vertraging
	Studenten van wie ten minste 1 ouder hoogopgeleid is	1,000		> geen verschil
	Constante	0,361		

Bron: Studentenpeiling NPO: mbo- en ho-studenten (2022)

Gevolgen coronacrisis voor studenten

In deze korte notitie is ingegaan op de uitkomsten van de Studentenpeiling NPO die in april 2022 onder zo'n 32.000 studenten in mbo, hbo en wo online is afgenomen. Uit de peiling blijkt dat veel studenten geraakt zijn door de coronamaatregelen. Vaak genoemde negatieve gevolgen van de pandemie zijn een afgenomen motivatie om te studeren, minder contact met medestudenten en het idee minder te hebben geleerd, mogelijk ook omdat meer dan de helft aangeeft minder tijd aan de studie te hebben besteed. Ongeveer de helft van de studenten voelt zich minder goed voorbereid op hun beroep straks.

Bijna een kwart van de studenten geeft aan een (zeer) slechte mentale gezondheid te hebben. Een kwart van de mbo-studenten en een derde van die in hbo en wo geven aan op het moment van enquêteren nog steeds vertraging te hebben als gevolg van de coronamaatregelen. Daarnaast is er een vergelijkbaar grote groep die aangeeft op papier dan wel geen vertraging te hebben, maar in de praktijk wel het gevoel te hebben te weinig te hebben geleerd.

Redenen en risicofactoren studieovertraging

De drie vaakst genoemde redenen voor studieovertraging zijn: gebrek aan motivatie, de kwaliteit van het online onderwijs en de lessen die uitvielen. Ongeveer één op de drie studenten geeft aan vanwege mentale problemen studieovertraging te hebben opgelopen.

Een aantal kenmerken vergroot het risico op studieovertraging, te weten: het hebben van een migratieachtergrond, ouders in een slechte financiële situatie en geslacht (mannelijke studenten hebben vaker vertraging dan vrouwelijke studenten).

Studenten waarbij minstens twee van de drie risicofactoren aanwezig zijn (de studenten in een kwetsbare positie) geven vaker dan andere studenten aan dat vertraging is ontstaan omdat ze geen goede plek hadden om te studeren, vanwege mentale problemen en/of vanwege het niet kunnen vinden van een stageplaats.

Relatie studieovertraging en mentale gezondheid

Uit de studentenpeiling blijkt een sterke relatie tussen mentale gezondheid en studieovertraging: studenten die psychisch niet goed in hun vel zitten, geven vaker aan vertraging te hebben opgelopen. Wanneer we alle kenmerken van studenten samennemen in één analyse, is het effect van de mentale gezondheid zelfs het sterkst van invloed op de kans op studieovertraging, meer nog dus dan migratieachtergrond, financiële situatie van de ouders en het geslacht van de student.

Hulp vanuit de instelling

In totaal geeft ruim 40 procent van de studenten met vertraging (in ho vaker dan in mbo) aan niet om hulp te hebben gevraagd. Zo'n kwart van de vertraagde studenten in het mbo en rond 15 procent van de ho-studenten geeft aan dat hun instelling hen goed helpt of heeft geholpen om de opgelopen vertraging weg te werken. Zorgelijk is de groep die wel om hulp vroeg, maar geen hulp kreeg (zo'n 15%) en de groep die wel hulp kreeg, maar aangaf dat dit niet voldoende was (zo'n 20%, in mbo meer dan in ho).

Studenten in een kwetsbare positie geven vaker dan andere studenten aan bij vertraging onvoldoende hulp te krijgen vanuit de instelling, zelfs als ze daar wel om gevraagd hebben.

Over de hulp vanuit de instelling om tijdens de pandemie op schema te blijven met hun studie is de meerderheid van de studenten (redelijk) tevreden. Iets meer dan 1 op de 3 studenten noemt de hulp vanuit de instelling (zeer) slecht.

